

Turistička ponuda Sisačko-moslavačke županije

Pelcman, Tadea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:060869>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-28**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
"Dr. Mijo Mirković"

TADEA PELCMAN

TURISTIČKA PONUDA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Završni rad

Pula, rujan 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
"Dr. Mijo Mirković"

TADEA PELCMAN
TURISTIČKA PONUDA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Završni rad

JMBAG: 0303088775, redovita studentica

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Ekonomija doživljaja

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, srpanj 2022.



IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Tadea Pelcman, kandidat za prvostupnika kulture i turizma ovim putem izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Tadea Pelcman

U Puli, 01. rujna 2022.



IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Tadea Pelcman dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom Turistička ponuda Sisačko-moslavačke županije koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promocije otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu

U Puli, 01. rujna 2022.

Potpis

Tadea Pelcman

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Sisačko-moslavačka županija	2
2.1. Zemljopisni položaj Sisačko-moslavačke županije.....	2
2.2. Karakteristike Sisačko-moslavačke županije	4
3. Kulturno-povijesni spomenici i znamenitosti	4
3.1. Stari Grad	4
3.2. Crkva sv. Marije Snježne u Kutini	5
3.3. Moslavački trjemovi	7
3.4. Spomen područje Jasenovac	8
4. Priroda	10
4.1. Lonjsko polje	10
4.2. Moslavačka gora.....	14
5. Eno-gastronomski turizam	16
5.1. Vinske ceste	16
5.2. Izletište djed	16
5.3. Eko turizam Veselić.....	17
6. Kulturna događanja	19
6.1. Voloderske jeseni	19
6.2. Keltska noć.....	19
6.3. Biciklijada.....	20
6.4. Kestenijada.....	21
6.5. Festival vina MoslaVina u Kutini	22
7. Zaključak.....	23
8. Sažetak.....	24
9. Summary	25

10.	Literatura.....	26
11.	Popis slika.....	28

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je Turistička ponuda Sisačko-moslavačke županije. Cilj rada je analizirati turističku ponudu koju nudi Sisačko-moslavačka županija. Svrha je prikazati koliko je Sisačko-moslavačka županija bogata turističkom ponudom no isto tako nedovoljno iskorištena i promovirana. Postavljena hipoteza glasi: Sisačko-moslavačka županija ima puno potencijala za razvoj kontinentalnog turizma. Metode istraživanja koje su se koristile u radu su metoda analize i sinteze, metoda komparacije i metoda istraživanja.

Rad se sastoji od pet poglavlja. Prvo poglavlje opisuje zemljopisni položaj Sisačko-moslavačke županije i njezine karakteristike. Sljedeće poglavlje govori o kulturno-povijesnim spomenicima i znamenitostima i u njemu su opisani Stari Grad u Sisku, Crkva sv. Marije Snježne u Kutini, Moslavački trjemovi i Spomen područje Jasenovac. Nakon spomenika, opisuje se priroda u županiji - Lonjsko polje i Moslavačka gora. Četvrto poglavlje prikazuje primjere eno-gastronomskog turizma. Najpoznatije su tu Vinske ceste, Izletište Djed i Eko turizam Veselić. Zadnje poglavlje predstavlja manifestacije u županiji. Voloderske jeseni, Keltska noć, Biciklijada, Kestenijada i Festival vina MoslaVina su jedne od najznačajnijih manifestacija u Sisačko-moslavačkoj županiji.

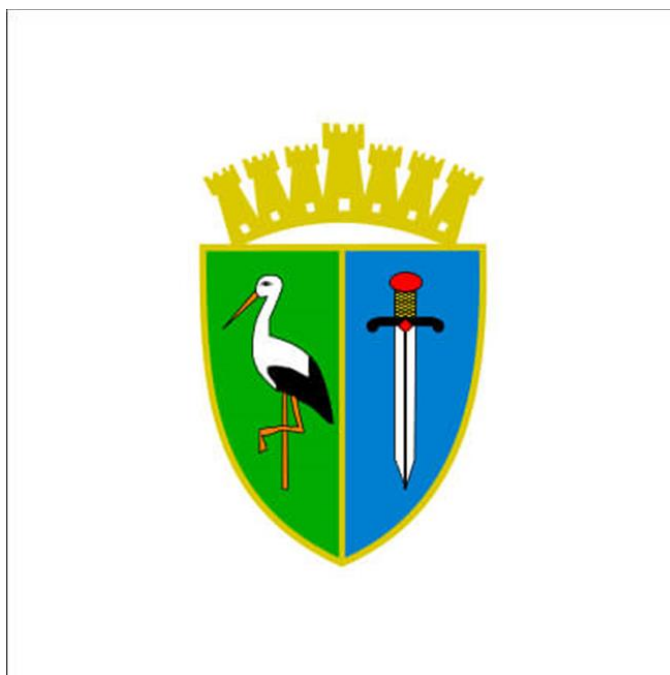
Turizam u Hrvatskoj je jedna od najraširenijih gospodarskih grana te ima veliki značaj za Hrvatsku. Većina ostvarenih prihoda i ulaganja odlazi u Jadransku Hrvatsku, dok kontinentalna Hrvatska ostaje zakinuta. Kontinentalna Hrvatska je nedovoljno razvijena, neiskorištena te ju svake godine napušta mlado stanovništvo. Prometno je dobro povezana što isto nije dovoljno iskorišteno. Kontinentalna Hrvatska pruža razne oblike turizma kao što su lovni i ribolovni turizam, ruralni turizam, sportski turizam, nautički turizam, zdravstveni turizam, kulturni turizam, gastronomski turizam, vjerski turizam i slično.

Unatoč pandemiji virusa Covid-19, Sisačko-moslavačka županija je ostvarila donekle zadovoljavajući broj noćenja zbog sigurnosti, zdravlja, očuvane prirode, mira i tišine. Turističke zajednice su uvidjele prednosti i nedostatke te su počele smišljati nove turističke proizvode i usluge. Sisačko-moslavačka županija je bogata lokacijama i sadržajima odnosno nudi toliko toga da će se za svakog posjetitelja naći nešto.

2. Sisačko-moslavačka županija

Sisačko-Moslavačka županija nalazi se na trećem mjestu po veličini županija u Republici Hrvatskoj. U ovome poglavlju analizirati će se geografski položaj županije, gdje se nalazi, koje županije i država ju okružuju, od kojih gradova i općina se sastoji te glavne industrije županije. U nastavku se nalazi slika grba Sisačko-Moslavačke županije (sl. 1).

Slika 1. Grb Sisačko-moslavačke županije



(Izvor: <https://www.smz.hr/>)

2.1. Zemljopisni položaj Sisačko-moslavačke županije

Sisačko-Moslavačka županija se nalazi na jugu središnje Hrvatske. Treća je po veličini županija u Hrvatskoj, a površina joj iznosi 4.467,55 km². Ukupno zauzima 7.89% kopnenog teritorija Republike Hrvatske, poljoprivredna površina zauzima 52%, šuma 44% dok neplodna površina zauzima 4%. Sisačko-Moslavačka županija nalazi se između pet drugih županija, to su: Požeško-Slavonska, Brodsko-Posavska, Bjelovarsko-Bilogorska, Karlovačka i Zagrebačka županija te na samom jugu graniči s Bosnom i Hercegovinom. Također Sisačko-Moslavačka županija uključuje Posavinu,

Banovinu, Moslavinu i dijelove Slavonije i Korduna. Postoje tri geografske cjeline županije:

1. Gorska područja (Područja Zrinske, Trgovske, Petrove, te dijelovi Moslavačke gore, kao i Žumberačke gore)
2. Brdsko – brežuljkasta područja (Banovina, Moslavina, Vukomeričke gorice i Psunj)
3. Riječna područja i ravnice (Kupa, Sava, Odra, Lonja, Una, ravnice Posavine i Pokuplja)

U nastavku se nalazi slika teritorija Sisačko-Moslavačke županije, žutim je označen glavni grad županije (sl. 2).

Slika 2. Teritorij Sisačko-moslavačke županije



(Izvor: <https://sites.google.com/site/hrvatskiogradovimm/home/sisacko-moslavacka>)

2.2. Karakteristike Sisačko-moslavačke županije

Glavni grad i administrativno sjedište županije je Grad Sisak. Uz grad Sisak, u županiji se nalazi još 7 gradova; Kutina, Novska, Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica i Popovača te 12 općina; Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko i Velika Ludina. Prema popisu stanovništva 2021. godine Sisačko-Moslavačka županija ima ukupno 140.549 stanovnika. U županiji rasprostranjena je kemijska industrija, proizvodnja električne energije i naftnih derivata, proizvodnja metala, vađenja sirove nafte i plina te drvna industrija. Povoljan geografski položaj, biološka raznolikost, bogati prirodni resursi, dobra prometna mreža, tradicija obrta, nalazišta gline, kamena i pijeska te prirodna baština su neke od prednosti Sisačko-Moslavačke županije. Naravno osim prednosti ima i mnogo nedostataka kao što su visoka nezaposlenost, velik broj zatvorenih poduzeća, mladi napuštaju ruralna područja, nedovoljna iskorištenost kapaciteta i velike posljedice rata.

3. Kulturno-povijesni spomenici i znamenitosti

Kulturno-povijesni spomenici su građevine, predmeti i umjetnosti nastale u prošlosti. U ovom poglavlju predstaviti će se utvrda Stari Grad koja se nalazi u Sisku koja je služila za obranu od Turaka, Crkva sv. Marije Snježne u Kutini koja odiše baroknim stilom, Moslavački trjemovi u Kutini koji predstavljaju tradiciju gradnje kuća i Spomen područje Jasenovac – područje logora.

3.1. Stari Grad

Stari Grad je utvrda koja se nalazi na samom ušću rijeke Kupe u Savu (sl. 3). Gradnja utvrde započela je 1544. godine, a šest godina kasnije su ju počeli koristiti. Koristila se u svrhu obrane od Turaka. Jedna od najbitnijih bitki u europskoj povijesti odvila se u toj utvrdi, a bitka se zvala "Bitka kod Siska" koja se odvila 22. lipnja 1593. godine. Utvrda je obnovljena i danas je spomenik nulte kategorije i jedna od rijetkih

očuvanih fortifikacija arhitekture iz rata s Turcima. Unutar utvrde nalazi se muzej u kojem se nalaze arheološke, etnografske i kulturno-povijesne zbirke. U prosincu 2020. godine, dogodio se potres na Banovini koji uzrokovao znatna oštećenja na utvrdi te je utvrda bila zatvorena više od godinu dana, a sada je otvoren samo restoran u sklopu utvrde.¹

Slika 3. Stari Grad



(Izvor: <https://muzej-sisak.hr/za-posjetiti/stari-grad/>)

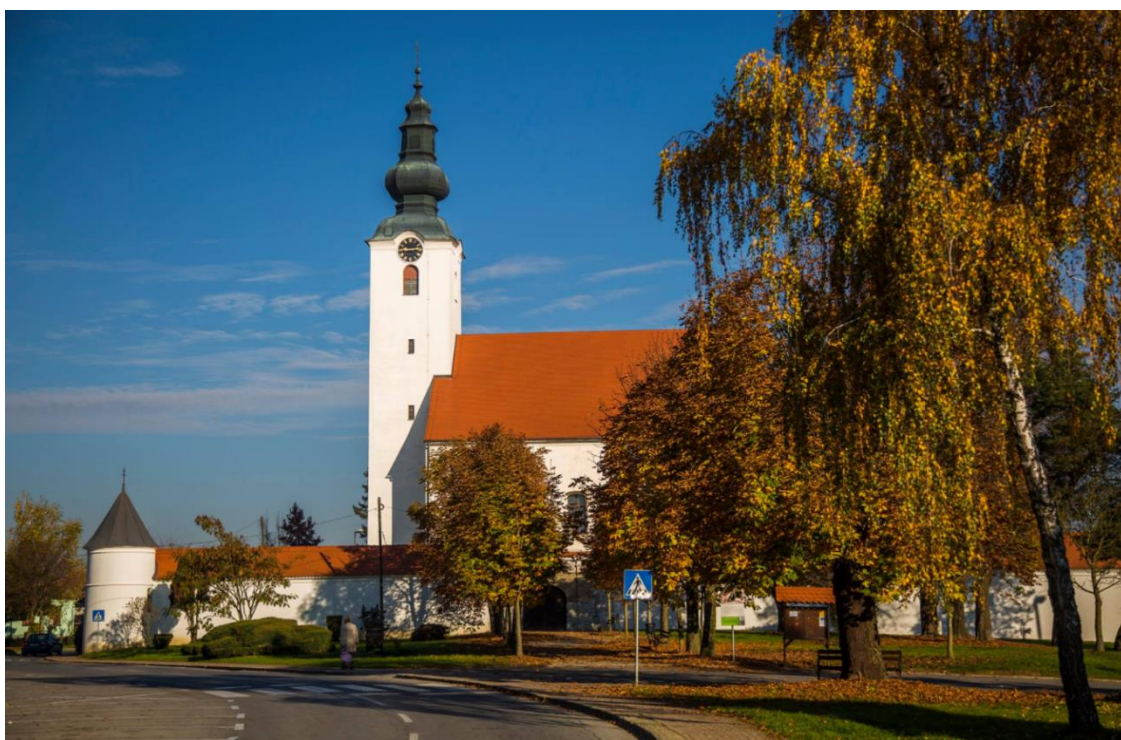
3.2. Crkva sv. Marije Snježne u Kutini

Krajem 17. stoljeća spominje se mala drvena kapela, sagrađena poput nadstrešnice, koja nije imala ni oltarne slike ni vrata, dok se misni pribor čuvao u obližnjim kućama. Nakon što se utvrdilo da su loši temelji, a drvo nije baš najbolja konstrukcija, župnik je donio odluku da se izgradi zidana crkva. Izgradnje crkve krenulo

¹ Upoznaj Hrvatsku: Tvrđava Sisak, preuzeto sa: <https://upoznajhrvatsku.com/ponuda/tvrđava-sisak> , 20.06.2022.

je 1729. godine, a bila je dovršena 1769. godine.² Crkva je okružena zidom i kulama na uglovima (sl. 4). Unutrašnjost crkve je raskošna, bogato ukrašena štuko-dekoracijom, freskama, orguljama i drvenim oltarima (sl. 5). Smatra se jednom od najraskošnijih objekata kasnobaroknog sakralnog umjetničkog nasljeđa u Moslavini. Ponos Kutinčana prikazan je natpisom na svodu svetišta koji preveden s latinskog glasi "Ovako je pobožna Kutina uresila Snježnu Majku 1769.g.". Crkva je obnavljana nekoliko puta zbog oštećenja od vlage, a i same starosti. Zadnja obnova bila je 2019. godine najviše kako bi se spriječila vlaga, a tijekom obnove nađeni su ostaci grobova za koje se pretpostavlja da su iz 14. stoljeća.³

Slika 4. Crkva sv. Marija Snježne izvana



(Izvor: <https://marija-snezna-kutina.hr/>)

² Pasarić, D., 2002.: Kutina : Povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice, Matica hrvatska, Kutina, str. 429.

³ Grad Kutina: 240. obljetnica posvećenja kutinske župne crkve sv. Marije Snježne, preuzeto sa: <https://www.kutina.hr/Vijesti/Citanje-vijesti/ArticleId/25466/oamid/1491> , 20.06.2022.

Slika 5. Crkva sv. Marije Snježne iznutra



(Izvor: <http://www.radiomoslavina.hr/2020/08/kutinska-crkva-mb-snjezne-proslavila-dan-zupe/>)

3.3. Moslavački trjemovi

Na putu prema Crkvenom brdu nalaze se moslavački trjemovi odnosno tradicionalne drvene kuće. Tri trijema i dvije drvene prizemnice rađene su tradicijski pomoću hrastovih greda i planjki (sl. 6). Drugi popularni nazivi za trijem su čardak, hiža ili iža. Istraživanjem trjemova saznalo se kako su prije ljudi na ovom području živjeli. Čardaci su se obnovili te sada učenicima Osnovne škole Mate Lovraka pružaju mogućnost proučavanja astronomije pomoću zvjezdarnice uz čardak. Isto tako u jednom čardaku se okuplja grupa izviđača grada Kutine. Potrebno je još obnove te grad i turistička zajednica grada Kutine trude se očuvati trjemove i obnoviti ih za nove projekte.⁴

⁴ Turistička zajednica grada Kutine: Znamenitosti, preuzeto sa: <https://www.turizam-kutina.hr/OTKRIJTE/Znamenitosti> , 20.06.2022.

Slika 6. Moslavački trjemovi



(Izvor: Autorica rada)

3.4. Spomen područje Jasenovac

Općina Jasenovac nalazi se na sjeveroistočnom dijelu Sisačko-moslavačke županije. U Drugom svjetskom ratu u Jasenovcu je bio koncentracijski logor u kojemu se odvijao genocid Židova, Roma i Srba. U blizini se nalazi rijeka Sava u koju su bačena tijela. Mjesto najvećeg koncentracijskog logora dugo vremena nije bio označen stoga je raspisan natječaj za dizajn spomenika. Na natječaju pobijedio je arhitekt Bogdan Bogdanović. Dizajnirao je betonski cvijet koji je simbol života, nježnosti i ljepote (sl. 7). Njegov cilj cvijeta bio je prestanak mržnje i pomirenje. Spomenik je svečano otvoren 1966. godine. Zanimljivost je ta da je cvijet sagrađen od betona stoga kada posjetitelji uđu unutar spomenika po sunčanom danu, temperatura raste te se osoba osjeća "kao u paklu". Put do cvijeta je popločen pružnim pragovima koji

simboliziraju dovoženje logoraša vlakom do Jasenovca. Uz njega se nalazi i muzej koji je otvoren 1968. godine. Fokus muzeja je na žrtve, stradanja, ustaški režim i logor. Nakon 38 godina postavljena je nova postava izložbe koja stavlja naglasak samo na pojedine žrtve. U muzeju se nalazi i popis 83.145 žrtava Jasenovca, dok se ispred nalazi izložba o iskapanju već sahranjenih tijela žrtava sa potresnim fotografijama tijela i kostiju.⁵

Slika 7. Kameni cvijet u Jasenovcu



(Izvor: <https://www.dailymotion.com/video/x7ufuqh>)

⁵ Prometej: Jasenovac – Kameni cvijet iznikao iz strahote, preuzeto sa: <http://www.prometej.ba/clanak/povijest/spomenici-i-sjecanje/jasenovac-kameni-cvijet-iznikao-iz-strahote-5005> , 20.06.2022.

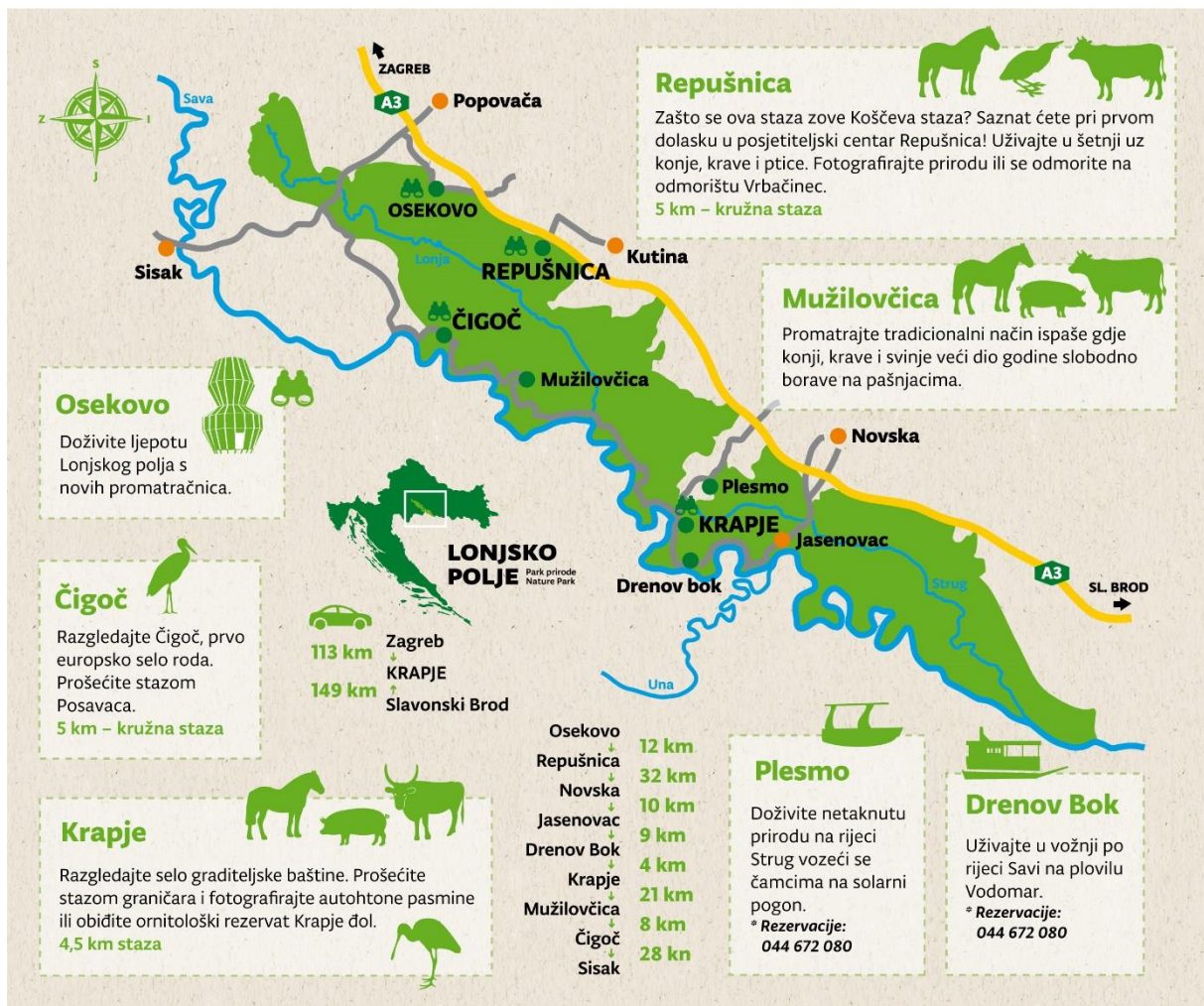
4. Priroda

Kroz Sisačko-moslavačku županiju proteže se Park prirode Lonjsko polje. U ožujku 1990. godine područje je proglašeno Parkom prirode. Zbog svog dobro očuvanog poplavnog područja, bogatog biljnog i životinjskog svijeta, tradicijskog pašarenja i staništa za više od trećine ukupne populacije ptica u Hrvatskoj proglašeno je Parkom prirode. Regionalni park Moslavačka gora nalazi se u središnjoj Hrvatskoj na samoj granici dvije županije - Sisačko-moslavačke i Bjelovarsko-bilogorske županije. Proglašena je regionalnim parkom 25. lipnja 2011. godine zbog svog prekrasnog krajobraza, geološke i biološke raznolikosti te kulturno-povijesne baštine. Detaljnije o Lonjskom polju i Moslavačkoj gori slijedi u nastavku poglavlja.

4.1. Lonjsko polje

Park prirode Lonjsko polje jedno je od najvećih močvarnih područja koje obuhvaća čak 50.650 hektara površine. Nalazi se uz obalu rijeke Save na južnom dijelu središnje Hrvatske. Park obuhvaća 14 naselja koja imaju očuvanu arhitekturu, kulturu i tradiciju, a to su: Osekovo, Stružec, Čigoč, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Trebež, Puska, Krapje, Drenov Bok, Jasenovac, Košutarica i Mlaka. Velika bioraznolikost, hrast lužnjak i poljski jasen, muljevito tlo, poplavljeni pašnjaci, selo roda i različite životinjske pasmine stvaraju identitet Lonjskom polju. Tijekom jeseni najčešće su poplave te se u Lonjsko polje izlijevaju Sava, Lonja, Struga, Una i Kupa. Tlo Lonjskog polja je većinom poplavljeno stoga travnjaci služe za očuvano tradicijsko pašarenje. Pašarenje je način ispaše gdje stoka slobodno pase na pašnjacima. U Lonjskom polju se odvijaju razne aktivnosti kao što su pašarenje, lovstvo, ribolov, šumarstvo i upravljanje vodama. Na slici ispod teksta može se vidjeti karta Lonjskog polja, ulazi u Lonjsko polje, gdje se koje životinje se mogu pronaći, udaljenost od drugih gradova te prikaz čamaca i plovila koja idu kroz Lonjsko polje (sl. 8).

Slika 8. Karta Lonjskog polja



(Izvor: <https://pp-lonjsko-polje.hr/za-posjetitelje/vikend-obiteljski-programi/>)

Jedan od bitnijih dijelova identiteta Lonjskog polja je gradnja kuća. Kuće su izgrađene od hrastovine. Najpoznatije selo gdje je očuvana izvornost graditeljstva je selo Krapje. U selu se nalazi jedinstven primjer tradicijske drvene arhitekture. Uz kuće, u selu se nalaze i povijesni objekti kao što su crkva, vatrogasni dom, općinska zgrada, mlin, groblje i gostionica. Selo Krapje ima status sela graditeljske baštine te se u njemu obilježava svake godine Dan europske baštine.

Lonjsko polje je stanište različitih izvornih životinjskih pasmina – hrvatski Posavac, hrvatskih hladnokrvnjak, posavska guska, posavski gonič, turopoljska svinja i slavonsko-srijemsko podolsko govedo. Isto tako Lonjsko polje je i mrjestilište riječne ribe, te mjesto gdje se gnijezdi velik broj ptica močvarica – bijela i crna roda, žličarka,

čaplje, štekavci, orlovi. Čigoč je selo u kojemu ima više roda nego mještana. Zaklada za europsku prirodnu baštinu je dodijelila Čigoču naziv prvog europskog sela roda.

U Lonjskom polju nude se razni sadržaji za posjetitelje. Pješice, biciklom, kanuom, skelom ili brodom, posjetitelji mogu obići Lonjsko polje te sami otkrivati prirodu i učiti o životinjama. Nude se rekreativni sadržaji, edukativni programi za djecu, izletnički programi za odrasle, posjetiteljski/edukativni centri, vidikovci, gastronomska ponuda te etnološka zbirka. Na primjer Dani gljiva u Lonjskom polju u prijemnom centru Repušnica, manifestacija na kojoj se uči o gljivama, postoje razne igraonice za djecu te se nude specijaliteti od gljiva (sl. 9).

Najnoviji provedeni projekti su posjetiteljski i edukativni centar Repušnica i posjetiteljski centar Crna roda Osekovo. Posjetiteljski i edukativni centar Repušnica, drugim imenom moslavačka vrata u Park prirode Lonjsko polje nalazi se na istočnom ulazu u park. Na vrlo interaktivan i moderan način uspjeli su prikazati turističku ponudu Moslavine i Parka prirode Lonjsko polje. U prijemnom centru organiziraju se razne manifestacije.

Slika 9. Dani gljiva u Lonjskom polju – prijemni centar Repušnica



(Izvor: Autorica rada)

Prijemni centar Repušnica nudi ture obilaska parka uz pratnju vodiča, vožnju kanuima, čamcima, biciklima, jahanje konja, suvenirnicu, predstavljanje kulturne i tradicijske baštine i tradicionalnog ribolova.

Drugi posjetiteljski centar Crna roda u Osekovu je još uvijek u izgradnji te se planira otvoriti krajem kolovoza (sl. 10). Projekt je sufinanciran pomoću bespovratnih sredstava Ministarstva regionalnog razvoja i fondova. Cilj je da Park prirode počinje posjećivati domaće stanovništvo i djeca na kojima grad ostaje. Organizirati će se izleti u prirodu kako bi se djeca upoznala sa parkom. Prijemni centar se nalazi u blizini autoceste te je isto tako cilj da se poveća i sami broj turista. Osekovo će biti četvrti ulaz u Park prirode te će se njime obogatiti kontinentalni turizam. Prijemni centar će imati stalni izložbeni postav, info-centar, dvoranu, edukativni park, suvenirnicu i mobilne panele. Lonjsko polje dakako pruža jedinstven doživljaj, uspomene za pamćenje, no i samo očuvanje tradicijske kulture i baštine, izvornih životinjskih pasmina i biljnog svijeta.⁶

Slika 10. Posjetiteljski centar Crna roda u Osekovu



(Izvor: Autorica rada)

⁶ Park prirode Lonjsko polje: Posjetiteljski centar Osekovo, preuzeto sa: <https://pp-lonjsko-polje.hr/nasi-projekti/posjetiteljski-centar-crna-roda-osekovo/> , 21.06.2022.

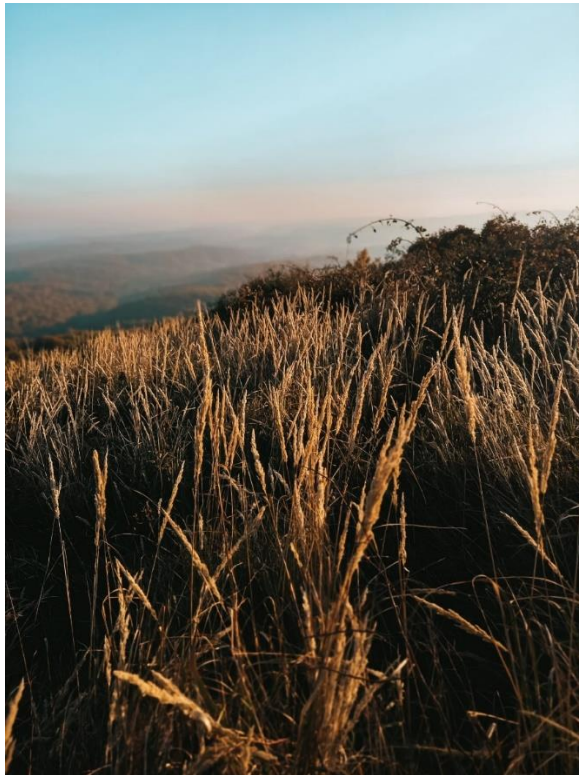
4.2. Moslavačka gora

Regionalni park Moslavačka gora nalazi se u središnjoj Hrvatskoj između Sisačko-moslavačke i Bjelovarsko-bilogorske županije. Okružena je trima rijekama; Česmom, Lonjom i Ilovom. Proglašena je regionalnim parkom 25. lipnja 2011. godine jer se na njoj mora očuvati krajobraz i biološka raznolikost te kulturno-povijesna baština. U prošlosti je imala razne nazive kao što su gora Garjevica, Garešnička gora i Zaprta gora. Moslavačka gora je sastavljena od vulkanskog stijena. Znanstvena vrijednost grada Kutine, koji se nalazi u podnožju Moslavačke gore, prelazi granice Hrvatske zbog pronađenih fosilnih ostataka praslonova i nosoroga. Zbog spomenutih fosila, geološke i geomorfološke raznolikosti i kulturno-povijesne baštine, planira se kandidirati za geopark. Na Moslavačkoj gori utvrđeno je 155 životinjskih vrsta od kojih su 84 zaštićene.⁷ Na području Moslavačke gore nalaze se razne utvrde - Garić grad, Jelen grad, Košut grad, Stara Kutina, Turski stol, Bela crkva... Za posjetitelje postoji šumska staza "Crkveni jarak" koja vodi do Bele crkve. Šumskim stazama može se doći i do najvišeg vrha Moslavačke gore, a to je Vis i do vrha Humke (sl. 11). Na samom početku šumskih staza nalazi se izletišta Mikleuška – jezero u šumi koje se preko ljeta pretvara u kupalište i mjesto za okupljanje, druženje i roštiljanje. Početkom 2019. godine počeli su se izrađivati planovi za intenzivniji turistički razvoj Regionalnog parka Moslavačka gora. Osmislili su nove poučne staze, razvoj sportskog turizma, stavljanje naglaska na kulturno-povijesnu baštinu i tradicijske običaje te znanstveno-edukativne programe. Uz osmišljavanje novih turističkih sadržaja i ponude najbitnija je zaštita okoliša i očuvanje baštine. Moslavačka gora isto kao i Lonjsko polje ima veliki potencijal za turističku ponudu samo je potrebno više ulagati, istraživati te promovirati kako bi Lonjsko polje, Moslavačka gora i sama Moslavina bila prepoznatljivija.⁸

⁷ Pasarić, D., 2002.: Kutina : Povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice, Matica hrvatska, Kutina, str. 93.

⁸Parkovi Hrvatske: Park prirode Lonjsko polje, preuzeto sa: <https://www.parkovihrvatske.hr/park-prirode-lonjsko-polje> , 21.06.2022.

Slika 11. Vrh Humka



(Izvor: Kristijan Jalšić)

5. Eno-gastronomski turizam

Eno-gastronomski turizam predstavlja posjećivanje destinacije zbog interesa za lokalnom, regionalnom i nacionalnom gastronomijom. Podrazumijeva se konzumiranje hrane i pića, kupovina istih, posjeta vinskim podrumima i degustacija vina te razni tečajevi kuhanja. Eno-gastronomski turizam je dio kulturnog turizma jer se u tradicionalnoj kuhinji i receptima koriste proizvodi lokalne kulture.

5.1. Vinske ceste

Moslavačke vinske ceste protežu se od Popovače do Kutine. Na obroncima Moslavačke gore smješteni su vinogradi, vinarije, kleti i seoska gospodarstva. Moslavina je poznata po triju izvornih sorti grožđa, a to su Moslavac, Dišeća ranina i Škrlet. Najpoznatija sorta Škrlet je prva autohtona sorta bijelog grožđa u Republici Hrvatskoj stoga je dobila rješenje Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo čime je službeno registrirana i upisana na Sortnu listu Republike Hrvatske za što su zaslužni Moslavci, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Sisačko-moslavačka županija i grad Kutina. Škrlet je svjetlo-žućkaste boje koje ima intenzivan cvjetni miris. U Kutini se nalazi i Vinski dvor koji je otvoren 2002. godine u kojemu se odvijaju degustacije, promocije vina te izložba vina. Moslavačke vinske ceste nude odlična vina i domaću i tradicijsku hranu. Uz raznoliku kulturnu ponudu, tradicionalnu hranu, vrhunska vina te blizine glavne prometnice i glavnog grada Hrvatske, Moslavina je predivna i zanimljiva destinacija no nedovoljno promovirana i neotkrivena.⁹

5.2. Izletišta djed

U Hrvatskoj Kostajnici smjestilo se Brdo Djed na kojem se nalazi autohtona šuma hrasta kitnjaka s pitomim kestenom, uređene šetnice te vidikovac s pogledom na grad i rijeku Unu. Brdo Djed je 2000. godine proglašeno park šumom. Brend Hrvatske

⁹ Turistička zajednica grada Kutine: Moslavina puna čaša, preuzeto sa: <https://www.turizam-kutina.hr/Portals/0/Najave/Moslava%C4%8Dka%20vinska%20cesta.pdf> , 20.06.2022.

Kostajnice postao je kesten odnosno Kostajnička Kestenijada na kojoj se pripremaju razni specijaliteti o kestena te se mogu kušati u restoranu Djed. Najpoznatiji specijaliteti su odrezak Kestenijada i knedla s kestenom u umaku od čokolade. Uz sva jela poslužuje se rakija i vino (bijelo, crno, kupinovo). Hrvatska Kostajnica nudi i smještaje za kratke izlete. Izletišta Djed nudi dječje igralište, šetnicu te odmor uz predivan pogled na Kostajnicu. Naravno uz samo izletišta i kestenijadu posjetitelji se mogu okušati u raftingu ili kajakingu na Uni, *paintballu*, lovu, ribolovu ili starim tradicijskim igrama u utvrđi.

5.3. Eko turizam Veselić

Obitelj Veselić živi u Mužilovčici kod Lonjskog polja i bavi se ekološkom poljoprivredom. Krenuli su u proizvodnju 2005. godine s uzgojem jagoda, a poslije su proširili proizvodnju na voće, povrće i prerađevine istih u zimnice, pekmeze i sokove. Pod nadzorom su ekološke nadzorne stanice te koriste eko oznake. Na imanju postoji tradicionalna drvena posavska kuća koju su obnovili kako bi mogli primiti turiste (sl. 12). Turisti koji dolaze na nekoliko dana željni su domaće i tradicionalne kuhinje i odmora u tišini prirode. Obitelj Veselić u ponudi ima svoje proizvode, od janjetine, piletine, zečetine do svježeg sira, vrhnja, voća i povrća. Najpoznatiji specijaliteti koje pružaju posjetiteljima su: vanjkuše, žganci sa zeljem, zečetine na saft, pileći paprikaš sa širokim rezancima, gulaš od divljači, kuglice od kruha, njoke, smuđa i šarana i smuđ u umaku od vrhnja. Na samom mjestu, ali i putem *webshopa* mogu se kupiti svi domaći proizvodi. Obitelj Veselić organizira edukativne radionice o poljoprivrednim strojevima, ekološkoj poljoprivredi te prezentacije i degustacije ekoloških proizvoda.¹⁰

¹⁰ Eko Veselić: Naša priča, preuzeto sa: <https://www.eko-veselic.com/nasa-prica/> , 20.06.2022.

Slika 12. OPG Veselić



(Izvor: <https://pp-lonjsko-polje.hr/za-posjetitelje/gastronomska-ponuda/>)

6. Kulturna događanja

Kulturni događaj odnosno manifestacija može biti festival glazbe, događaji koji se temelje na baštini i gospodarstvu, mogu se vezati i uz prirodu, godišnja doba. Prema definiciji to je susret publike s umjetničkim događajem na određenom mjestu u određeno vrijeme. U ovome poglavlju detaljnije će se prikazati manifestacije Voloderske jeseni, Keltska noć, Biciklijada, Kestenijada i Dani vina.

6.1. Voloderske jeseni

U Moslavini se nalazi naselje Voloder u kojemu se svake godine u rujnu održava Voloderska jesen koja je jedna od najstarijih manifestacija posvećena berbenim običajima i vinu u Hrvatskoj. Tijekom 1967. godine organizirana je priredba Berba grožđa koja je kasnije prerasla u poznatu Volodersku jesen. Manifestacija traje tri dana koja su posvećena najviše škrletu. Uz vino, promovira se i kulturna baština uz bogati program. Tijekom dana odvijaju se razna natjecanja učenika, susreti motorista, vatrogasno natjecanje, konjičke igre, animacije za djecu, pečenje vola na ražnju, nastup KUD-ova, zborova, lokalnih bendova i mažoretkinja te svaku večer za kraj programa nastupa "slavna" osoba kao što je Gibonni, Nina Badrić, Grupa Vigor i slično.¹¹ Moslavci i Moslavke imaju veliku ljubav prema tradiciji prerade i obrade vina koja samo još više raste. Uz vrijedne ljude i vrhunske proizvode manifestacija Voloderske jeseni svakako Moslavinu pozicionira na turističkoj karti.¹²

6.2. Keltska noć

Keltska noć je manifestacija kroz koju se prikazuje povijest Siska. Postavlja se deset splavova na rijeci Kupi, a svaki splav ima svoju priču iz povijesti. Priča se priča

¹¹ Pasarić, D., 2002.: Kutina : Povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice, Matica hrvatska, Kutina, str. 334

¹² Grad Popovača: Uspješno održana 54. Voloderska jesen, preuzeto sa: <https://www.popovaca.hr/vijesti/ured-gradonacelnika/10652-uspjesno-odrzana-54-voloderska-jesen> , 23.06.2022.

na način da splavovi plove po rijeci dok postoji osoba kao komentator koja prati splav koji plovi i prepričava određeni događaj u povijesti. Ti događaji su uglavnom važne stvari koje su se dogodile u Sisku, npr. Vile stvaranje, Kelti, Bitka s Turcima, Juran i Sofija, Domovinski rat i slično. Uz obalu kupe nalaze se kućice u kojem se prodavala hrana, suveniri, pića te čarobni napitak, a prodavači su bili obučeni u keltske vile i druide. Manifestacija Keltska noć pobijedila je i u utrci za zeleni cvijet Hrvatske turističke zajednice kao najbolja turistička ponuda kontinentalne Hrvatske. Keltska noć je ostvarena kako bi dala do znanja kako kroz Sisak teče rijeka Kupa i da Sisak ima bogatu povijest koja je utjecala ne samo na sisačku, već i na nacionalnu povijest. Na žalost ova manifestacija više ne postoji što je velika šteta za Sisak.¹³

6.3. Biciklijada

Svaki grad u Sisačko-moslavačkoj županiji organizira svoju biciklijadu. Turistička zajednica Grada Siska organizira "Sisak cycle" odnosno nekoliko biciklijada na području Siska i Sisačko-moslavačke županije. Jedna biciklijada, stvorena za obitelj, obuhvaća Sisak i okolicu. Druga biciklistička tura prolazi kroz Park prirode Lonjsko polje. Dok treća prati pješačke staze uz industrijsku i ostalu kulturno-povijesnu baštinu. U Kutini biciklijada se održava na Dan planeta Zemlje, a organizira ju Turistička zajednica Grada Kutine. Postoje dvije rute, manja i veća nakon kojih se svi okupe na jezeru Bajer gdje se peče roštilj, opušta, igraju se razne tradicijske i sportske igre, može se i rekreativno jahati. Biciklijada svake godine broji do 2000 sudionika. Sudionici čak dolaze vlakom i autobusima iz drugih gradova kako bi sudjelovali na biciklijadi. Uz samu promociju Moslavine i Sisačko-moslavačke županije, daje se naglasak na vožnju biciklom - aktivni život i očuvanje okoliša. Ove godine u lipnju, održana je biciklijada "Giro de Banovina 2022." koja je kretala u Sisku, prolazila kroz Petrinju, Glinu, Dvor te do Hrvatske Kostajnice koja je cilj. Giro se vozi već deset godina i stvoreno je za sportaše i bicikliste rekreativce.¹⁴

¹³ Ministarstvo turizma i sporta: Keltska noć, preuzeto sa: <https://mint.gov.hr/vijesti/keltska-noc/5349> , 23.06.2022.

¹⁴ Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije: Giro de Banovina, preuzeto sa: <https://turizam-smz.hr/giro-de-banovina-2022/> , 23.06.2022.

6.4. Kestenijada

Hrvatska Kostajnica je grad koji se nalazi uz rijeku Unu i među šumom pitomih kestena po kojima je grad i dobio ime. Tijekom listopada, u gradu se održava tradicijska kostajnička Kestenijada (sl. 13). Posjetitelji dolaze iz cijele Hrvatske, ali i iz susjednih zemalja. U manifestaciju su uključene brojne aktivnosti, od branja kestena koji se mogu ponijeti kući i isprobavanju specijaliteta od kestena do zabavnih koncerata, viteških igra u Starom gradu Zrinskih i ostalim programima za djecu. Pečeni kesteni, kolači od kestena, knedle od kestena i mnogi drugi specijaliteti se mogu kušati na štandovima uz Unu, pokraj hotela Central i već spomenutom restoranu i izletištu Djed. Osmišljen je i vlak, Kesten-cug, koji kreće iz Zagreba, staje u Buzinu, Velikoj Gorici, Lekeniku, Sisku i Sunji te dolazi do Hrvatske Kostajnice.

Slika 13. Letak za Kestenijadu 2021. godine

Polazak autobusa za kestenjare u 11:00, 12:00, 13:00, 14:00 i 15:00 sati kod OS Davorina/Trstenjaka

Centralni Sator
Sator kod Hotela Central

Centralni Sator
Hotela Central

Lunapark u parku

Ognozna škola Davorina/Trstenjake

Stari grad Zrinski
Trg M. & Zrinskih

KESTEN CUG 09. i 10. 10. 2021.
Polazak: ZG glavni kolodvor - 07:35
Povratak: Hrvatska Kostajnica - 17:57
Stanice: Zagreb, Buzin, Velika Gorica, Lekenik, Sisak, Sunja i Hrvatska Kostajnica
Cijene povratnih karata ZG - HK:
50,00 kn odrasli
25,00 kn djeca od 4-12 godina
15,00 kn bicikli

Grad Hrvatska Kostajnica

Kestenijada
HRVATSKA KOSTAJNICA
08.-10. listopada 2021.

Turistička zajednica Hrvatske županije

Čakmatours

HRVATSKA Puna župa

HŽPP

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA HRVATSKA KOSTAJNICA

(Izvor: <https://tzg-hrvatska-kostajnica.hr/kestenijada-2021-u-hrvatskoj-kostajnici-8-10-listopada/>)

6.5. Festival vina MoslaVina u Kutini

Festival vina MoslaVina u Kutini odvija se tradicionalno svake godine u lipnju. Na festivalu se odvija izložba vina Hrvatske i vina izvornih sorti uz tradicijsku gastronomiju, degustaciju vina, stručna predavanja, glazbene nastupe, vinsku biciklijadu, radionice, koktel večeri, nastup mažoretkinja i Kulturno umjetničkih društava. Manifestacija promovira moslavačka vina i to ponajviše Škrlet. MoslaVina se održava dva dana, petak i subotu. Prvog dana festivala održava se premijera odležanog maceriranog Škrleta "Familia" Vina Košutić tijekom kojeg se odvija radionica. Nakon premijere Škrleta kod obitelji Košutić, odlazi se do kleti Romić gdje se izvode radionice također o Šrkletu. Vinarija Trdenić je sljedeća u nizu gdje se također u prvi plan stavlja Šrklet. Sljedeća postaja je Trg Dr. Franje Tuđmana u centru Kutine gdje se predstavljaju moslavački vinari. Prvi dan završava koncertom tamburaškog sastava. Drugi dan počinje stručnim predavanjem pod vodstvom Ministarstva poljoprivrede te nakon njega slijedi predavanje Mikrotoponomija moslavačkog vinogradarstva. Zanimljiva sportska aktivnost, prije proglašenja pobjednika najboljeg vina, je *Wine&bike* odnosno vinska biciklijada u organizaciji biciklističkog kluba Kutina. Tijekom večeri slijedi MoslaVina Tasting, koktel večer, nastup mažoretkinja i za zatvaranje ove manifestacije, ove godine posjetio nas je Gibonni.

7. Zaključak

Sisačko-moslavačka županija jedna je od slabo razvijenih županija u Hrvatskoj. Iz godine u godinu broj turista se povećava, no ne onoliko koliko županija i stanovnici županije to žele. Županija ima puno neiskorištenog potencijala. U zadnjih nekoliko godina dio mladih je počeo otvarati obiteljska poljoprivredna gospodarstva ili su se odlučili naslijediti gospodarstva od roditelja stoga povlače razna sredstva iz fondova Europske unije. Županija se nalazi na povoljnom prometnom položaju, pruža nezaboravnu očuvanu prirodu, ima veliki broj kulturno-povijesnih spomenika i arheoloških nalazišta koji nisu bitni samo za županiju već i cijelu državu. Uz sve navedeno pruža i različite oblike selektivnog turizma.

U radu se nalaze neki od glavnih turističkih sadržaja u županiji. Kulturno-povijesni spomenici pričaju priču povijesti županije koja nije toliko poznata u široj Hrvatskoj, a ni mlađe stanovništvo nije toliko upoznato s poviješću županije. Posjetoci dolaze u Sisačko-moslavačku županiju kako bi se maknuli od svakodnevnice i gradske buke, a svoj mir mogu naći u prirodi odnosno Lonjskom polju i na Moslavačkoj gori, ali i na raznim obiteljskim imanjima kao što pruža obitelj Veselić. Uz odmor tu je i tradicijska gastronomska ponuda, kulturna baština i razne aktivnosti za slobodno vrijeme. Slobodno vrijeme posjetitelji iskorištavaju kako bi prisustvovali nekoj manifestaciji. Kroz manifestacije oživljava se povijest mjesta, uči se o baštini i gastronomiji, te naravno očuvanju prirode kroz razne biciklijade. Biciklijada je jedna od najpoznatijih aktivnosti kojom su stanovnici županije ponosni.

Glavni problem je nedostatak turističkih sadržaja i promocija istih. Potrebno je osmisliti promotivnu sliku ili video destinacija i svih turističkih sadržaja, smisliti novu turističku ponudu koja bi još više privukla turiste te neiskorišteno pretvoriti u pametno iskorišteno. Još uvijek postoji mogućnost za rast i razvoj turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji. Postavljena hipoteza na početku rada je prihvaćena.

8. Sažetak

Sisačko-Moslavačka županija nalazi se na trećem mjestu po veličini županija u Republici Hrvatskoj. Sisačko-Moslavačka županija smještena je na jugu središnje Hrvatske. Glavni grad i administrativno sjedište županije je Grad Sisak. Uz Grad Sisak, u županiji se nalazi još 7 gradova; Kutina, Novska, Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica i Popovača te 12 općina; Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko i Velika Ludina. Turističku ponudu Sisačko-moslavačke županije upotpunjuju kulturno-povijesni spomenici, priroda, eno-gastronomski turizam i kulturna događanja. Razvijeni su još i kulturni, zdravstveni, manifestacijski, sportsko-rekreacijski i mnogi drugi oblici turizma. Kroz prikaz turističke ponude može se zaključiti kako Sisačko-moslavačka županija trenutno nudi veliku, još nedovoljno otkrivenu, ponudu. Isto tako postoji puno potencijala koji se treba iskoristiti uz nove i moderne ideje. Oživljavanjem legendi i kulture te starih građevina nekog mjesta i promocija istih, uzrokuje veće zanimanje turista za grad. Zbog dobre prometne povezanosti i blizine glavnog grada Republike Hrvatske, Sisačko-moslavačka županija mogla bi biti više turistički posjećenija.

Ključne riječi: Sisačko-moslavačka županija, turistička ponuda, turizam

9. Summary

Sisak-Moslavina County is the third largest county in Croatia. Sisak-Moslavina county is situated in the southern part of central Croatia. The capital city and the administrative headquarters of the county is city Sisak. Besides Sisak, there are seven other cities in the county: Kutina, Novska, Petrinja, Glina, Hrvatska Kostajnica and Popovača, as well as 12 municipalities: Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko and Velika Ludina. The tourist offer consists of cultural and historical monuments, nature, food and wine tourism and cultural events. Cultural tourism, health tourism, events tourism, sports-recreation tourism, and many other types are also developed. By looking at the tourist offer, it can be concluded that, at the moment, Sisak-Moslavina county has a wide offer, but it is still not explored well enough. Also, there is a great potential which needs to be exploited through new and modern ideas. Bringing legends back to life, as well as the culture and old buildings of a certain place, and promoting them, stirs more interest of tourists in a city. Due to good traffic connections and vicinity of the capital city of Croatia, Sisak-Moslavina county could be visited by more tourists.

Key words: Sisak-Mosalvina county, tourist offer, tourism

10. Literatura

KNJIGE:

1. Pasarić, D., 2002.: *Kutina : Povijesno-kulturni pregled s identitetom današnjice*, Matica hrvatska, Kutina

INTERNETSKI IZVORI:

1. Upoznaj Hrvatsku: Tvrđava Sisak, preuzeto sa: <https://upoznajhrvatsku.com/ponuda/tvrđjava-sisak> , 20.06.2022.
2. Grad Kutina: 240. obljetnica posvećenja kutinske župne crkve sv. Marije Snježne, preuzeto sa: <https://www.kutina.hr/Vijesti/Citanje-vijesti/ArticleId/25466/oamid/1491> , 20.06.2022.
3. Turistička zajednica grada Kutine: Znamenitosti, preuzeto sa: <https://www.turizam-kutina.hr/OTKRIJTE/Znamenitosti> , 20.06.2022.
4. Prometej: Jasenovac – Kameni cvijet iznikao iz strahote, preuzeto sa: <http://www.prometej.ba/clanak/povijest/spomenici-i-sjecanje/jasenovac-kameni-cvijet-iznikao-iz-strahote-5005> , 20.06.2022.
5. Turistička zajednica grada Kutine: Moslavina puna čaša, preuzeto sa: <https://www.turizam-kutina.hr/Portals/0/Najave/Moslava%C4%8Dka%20vinska%20cesta.pdf> , 20.06.2022.
6. Eko Veselić: Naša priča, preuzeto sa: <https://www.eko-veselic.com/nasa-prica/> , 20.06.2022.
7. Park prirode Lonjsko polje: Posjetiteljski centar Osekovo, preuzeto sa: <https://pp-lonjsko-polje.hr/nasi-projekti/posjetiteljski-centar-crna-roda-osekovo/> , 21.06.2022.
8. Parkovi Hrvatske: Park prirode Lonjsko polje, preuzeto sa: <https://www.parkovihrvatske.hr/park-prirode-lonjsko-polje> , 21.06.2022.
9. Zaštita prirode Bjelovarsko-bilogorske županije: Regionalni park Moslavačka gora, preuzeto sa: <https://www.zastita-prirode-bbz.hr/podrucja/regionalni-park-moslavacka-gora/> , 21.06.2022.

10. Grad Popovača: Uspješno održana 54. Voloderska jesen, preuzeto sa: <https://www.popovaca.hr/vijesti/ured-gradonacelnika/10652-uspjesno-odrzana-54-voloderska-jesen> , 23.06.2022.
11. Ministarstvo turizma i sporta: Keltska noć, preuzeto sa: <https://mint.gov.hr/vijesti/keltska-noc/5349> , 23.06.2022.
12. Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije: Giro de Banovina, preuzeto sa: <https://turizam-smz.hr/giro-de-banovina-2022/> , 23.06.2022.

11. Popis slika

Slika 1. Grb Sisačko-moslavačke županije

Izvor: <https://www.smz.hr/> , preuzeto: 01.07.2022.

Slika 2. Teritorij Sisačko-moslavačke županije

Izvor: <https://sites.google.com/site/hrvatskiogradovimm/home/sisacko-moslavacka> ,
preuzeto: 01.07.2022.

Slika 3. Stari Grad

Izvor: <https://muzej-sisak.hr/za-posjetiti/stari-grad/> , preuzeto: 01.07.2022.

Slika 4. Crkva sv. Marije Snježne izvana

Izvor: <https://marija-snezna-kutina.hr/> , preuzeto: 01.07.2022.

Slika 5. Crkva sv. Marije Snježne iznutra

Izvor: <http://www.radiomoslavina.hr/2020/08/kutinska-crkva-mb-snezne-proslavila-dan-zupe/> , preuzeto: 01.07.2022.

Slika 6. Moslavački trjemovi

Izvor: Autorica rada

Slika 7. Kameni cvijet u Jasenovcu

Izvor: <https://www.dailymotion.com/video/x7ufuqh> , preuzeto: 01.07.2022.

Slika 8. Karta Lonjskog polja

Izvor: <https://pp-lonjsko-polje.hr/za-posjetitelje/vikend-obiteljski-programi/> , preuzeto
01.07.2022.

Slika 9. Dani gljiva u Lonjskom polju – prijemni centar Repušnica

Izvor: Autorica rada

Slika 10. Posjetiteljski centar Crna roda u Osekovu

Izvor: Autorica rada

Slika 11. Vrh Humka

Izvor: Kristijan Jalšić

Slika 12. OPG Veselić

Izvor: <https://pp-lonjsko-polje.hr/za-posjetitelje/gastronomska-ponuda/> , preuzeto: 01.07.2022.

Slika 13. Letak za Kestenijadu 2021. godine

Izvor: <https://tzg-hrvatska-kostajnica.hr/kestenijada-2021-u-hrvatskoj-kostajnici-8-10-listopada/> , preuzeto: 01.07.2022.